

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เป็นผลมาจากการวิวัฒนาการของการบริหารในอดีต ซึ่งในช่วงนั้นเป็นแนวความคิดที่อยู่ในวงจำกัด แต่ในปัจจุบันแนวความคิดได้ขยายออกไป กว้างออก กล่าวคือ ในอดีตนั้นคนทั่วไปคนทั่วไปคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของราชการ เป็นเรื่องของสถานศึกษาหรือครูจะปฏิบัติอย่างไรกับนักเรียนสุดแท้แต่ เพราะผู้ปกครองได้ฝาก ลูกหลานและอนาคตไว้กับสถานศึกษาแล้ว แต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมได้แปรเปลี่ยน เจริญก้าวหน้า ดังนั้นสถานศึกษาจะอยู่โดดเดี่ยวเหมือนเมื่อก่อนคงไม่ได้ เพราะสังคมประกอบ ไปด้วยระบบต่าง ๆ ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน และการศึกษาในทุกวันนี้เป็นเรื่องของทุกคน (Education for All) มิใช่เป็นเรื่องแต่ของราชการเหมือนแต่ก่อนอีกแล้ว ดังที่กฎหมายกำหนด ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) ที่ระบุไว้ว่า ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทาง ศาสนา และองค์กรเอกชน จัดให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ให้เท่าเทียมและสอดคล้องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550 : 21) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการจัดการศึกษาเป็น การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนา สาธารณะและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 9 (6) ได้กำหนดให้การจัดระบบ โครงสร้างกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น หลักการดังกล่าวได้สอดคล้องกับการจัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุก ขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการ

พัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559, 2554 : คำนำ)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคู่มือใหม่การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติได้มุ่งให้กระบวนการบริหารและการจัดการศึกษากระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 9 (2) มาตรา 41 มาตรา 42 ดังนั้นการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนมีส่วนร่วมนั้นก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมและวิถีการดำรงชีวิตให้แก่ผู้เรียน และกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่และส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน ตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 27 ว่าให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และมาตรา 29 ว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความแข็งแกร่งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดอบรมและเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 15-16)

การจัดการศึกษานั้นควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 4) กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนสถานศึกษา 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน 6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลพิทักษ์ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของสถานศึกษา 8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านร่วมสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ 9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนการนำเสนอต่อสาธารณชน 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร และ 12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543ก : 21)

จากความสำคัญในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา จึงเป็นประเด็นสำคัญว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาหรือไม่

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีจำนวน 225 โรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 132 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ห่างไกลตัวเมืองพร้อมทั้งบริบทอยู่ในชนบท จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัยเกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า คุณภาพการบริหารการศึกษายังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน เช่น การระดมทรัพยากรหรืองบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดหาแหล่งเรียนภายในและภายนอกสถานศึกษา และขาดการประสานความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับชุมชน ทั้งที่ในแต่ละสถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นคณะบุคคลที่บทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นทางการอยู่แล้ว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถูกเลือกให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษายังขาดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนที่ชัดเจน คาดว่าเป็นเพียงผู้ให้ความร่วมมือในการปรึกษาหารือเท่านั้น ส่งผลให้การเสริมสร้างความสัมพันธ์พันธะระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ยังอยู่ในระดับน้อย

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ทำหน้าที่ครูผู้สอน จึงตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาระดับและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อันสามารถนำไปสู่ความสำเร็จต่อไปในภายหน้าได้อย่างเหมาะสม

คำถามการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. มีข้อเสนอแนะอย่างไร ในการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหมดที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,188 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก 132 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น ตามแนวทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนด
 6) ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นแหล่ง
 วิทยาการเรียนรู้ของชุมชน 7) สนับสนุนให้ครูมีวิจัยทางการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนา
 คุณภาพนักเรียน 8) สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับครูในการผลิตสื่อ พัฒนาสื่อ และ
 นวัตกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน 9) ร่วมกับโรงเรียนในการนิเทศและติดตาม
 ประเมินผล การดำเนินงานทางวิชาการ และการเรียนการสอนในโรงเรียน 10) ร่วมกับ
 โรงเรียนในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 11) ประสานความร่วมมือ
 กับผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน 12) ประสาน
 ความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ ในการพัฒนาวิชาการ และ 13) สถานศึกษาจัด
 ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชนและสถาบันการศึกษา อื่น ๆ

4.2 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ หมายถึง การมีส่วนร่วมของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกในด้านความคิดเห็นหรือการให้ความร่วมมือ
 ในการดำเนินงานด้านงบประมาณ ได้แก่ การบริหารงานที่เกี่ยวกับการเงินทุกประเภทที่มีและ
 ใช้ในสถานศึกษา มีการรับ การจ่าย การเก็บรักษา และการบันทึกของการเงินในบัญชี
 ทะเบียนต่างๆ ตลอดจนการกำกับ ควบคุมดูแล และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและการบัญชี
 ของโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับตามที่ทางราชการกำหนดไว้ซึ่งมีขอบข่ายที่
 เกี่ยวข้องกับงาน 13 ด้านคือ 1) ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อหา
 ความเหมาะสมในการเสนอของงบประมาณ 2) ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดระบบติดตาม
 ควบคุมกำกับ ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงานให้
 ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบทุกภาคเรียน 3) ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดทำแผนปฏิบัติ
 การประจำปี เพื่อจัดสรรงบประมาณ 4) สนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการด้าน
 งบประมาณให้สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างพอเพียง 5) ระดมทรัพยากร และแหล่งกองทุน
 จากชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6) ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดทำระบบ
 บริหารจัดการ พัสดุ และสินทรัพย์ เพื่อให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ 7) ร่วมตรวจสอบการ
 จัดทำรายงานผลการใช้เงินของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชนอย่างเปิดเผย 8) สถานศึกษา
 จัดให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำแผนกลยุทธ์แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ
 แผนปฏิบัติการประจำปี 9) สถานศึกษาจัดทำงบประมาณและจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับ
 โครงการ/กิจกรรมหลักของสถานศึกษา 10) สถานศึกษาเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณของ
 สถานศึกษาเป็นไปตามประเภทและรายการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 11) สถานศึกษา

จัดทำแผนการติดตาม ตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี 12) สถานศึกษาประเมินผลการใช้เงินงบประมาณและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 13) มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาระคมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษา

4.3 การมีส่วนร่วมในงานบุคคล หมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกในด้านความคิดเห็นหรือการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้านงานบุคคล ได้แก่ การบริหารทรัพยากรเกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่การเสาะแสวงหาบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน การคัดเลือกการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งขั้นตอนในการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานของบุคลากรในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับงาน 12 ด้าน คือ 1) ร่วมเสนอแนวทางในการบริหารจัดการด้านบริหารงานบุคคล 2) ร่วมวางแผนอัตรากำลังคน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เหมาะสมเพียงพอแก่นักเรียน 3) สนับสนุนให้สถานศึกษานำวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา 4) ร่วมมือกับสถานศึกษาในการสร้างขวัญกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร 5) ร่วมกำหนดโทษแก่ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำผิดกฎและระเบียบวินัย 6) ร่วมมือกับสถานศึกษามีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูของสถานศึกษา 7) ร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู 8) สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเอง 9) ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ 10) ร่วมมือกับสถานศึกษาพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพของงาน 11) ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดทำฐานข้อมูล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษา และ 12) ร่วมมือกับสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดระเบียบวินัยและการรักษาวินัยตามมาตรฐานวิชาชีพ

4.4 การมีส่วนร่วมในงานทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่แสดงออกในด้านความคิดเห็นหรือการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ด้านบริหารทั่วไป ได้แก่ การจัดระบบการบริหารงานของหน่วยงานในทุกด้าน ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ เป้าหมายที่หน่วยงานหรือองค์กรกำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การประสานงาน การส่งเสริม การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริหารการศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร ชุมชน

เพื่อให้การจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับงาน 13 ด้านคือ 1) ร่วมกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) ร่วมการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 4) มีส่วนร่วมจัดทำระบบการบริหารงานธุรการที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 5) ร่วมพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนให้ทันสมัย 6) ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนการศึกษา 7) ร่วมจัดหาบุคลากรในการให้คำปรึกษา แนะนำและสนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ 8) สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยี และระบบคอมพิวเตอร์มาใช้พัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอน 9) ร่วมมือกับสถานศึกษา ในการสนับสนุนงานด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปให้มีความสะดวก และคล่องตัว 10) ร่วมจัดทำระบบอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียน และชุมชน 11) ร่วมจัดทำข้อมูลนักเรียนและระบบข้อมูลสารสนเทศ จากสำมะโนนักเรียน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 12) ร่วมกำหนด แผนการรับนักเรียน และดำเนินการตามแผนโดยประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 13) ประสาน และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน

5. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่

5.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากผู้แทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษานั้น

5.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.3 ครู หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากผู้แทนครู ต้องเป็นครูซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษานั้น

6. สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 หมายถึงหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

7. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำพาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาร่วมจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ โดยสถานศึกษาควรจะให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามีส่วนร่วม รับรู้ วางแผน ส่งเสริม ร่วมปฏิบัติร่วมประเมินผลตามบทบาทหน้าที่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหาร คณะครู และชุมชนได้ทราบระดับการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. ผู้บริหาร และคณะครูสามารถนำข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ไปพัฒนาและประยุกต์การมีส่วนร่วมได้อย่างมีคุณภาพ

3. จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้บริหาร และคณะครู สามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ